

Journal of Human Rights and Peace Studies

journal homepage: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/HRPS/index>

Lessons from Quebec, Scotland and Okinawa for Peacebuilding in Thailand's Deep South

บทเรียนจาก Quebec, Scotland และ Okinawa สำหรับการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้

Mark Tamthai/ มาร์ค ตามไท

Peace Studies Department, Payap University, Thailand

ภาควิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพ ประเทศไทย

Ngamsuk Ruttanasatain/ งามศุกร์ รัตนเสถียร

Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, Thailand

สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม ประเทศไทย

Corresponding author: marktamthai@yahoo.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article History:

Received: 08-Jan-2025

Revised: 14-Apr-2025

Accepted: 20-Apr-2025

Keywords:

*Independence movements,
Quebec, Scotland,
Okinawa, Patani*

This article examines the independence movements in Quebec, Scotland and Okinawa, by studying the historical background, violence at different stages of the movements, the relationship between the independence movement and the constitution, people's reasons for supporting independence, and the current situation. The findings of this study of the struggles for independence are that when independence movements have political space, and there is an open internal debate over the question of independence, violent groups pushing for independence gradually dissipate. The violence that remains comes from emotional outbursts during the debate. The findings of this study might be of use in considering different strategies for dealing with the idea of independence for Patani put forth by armed groups of the movement.

บทคัดย่อ

คำสำคัญ:

ขบวนการเอกราช, คิวเบค, สกอตแลนด์, โอกินาวา, ปาตานี

บทความนี้ต้องการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชใน Quebec, Scotland และ Okinawa โดยศึกษาความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ความรุนแรงในช่วงต่าง ๆ ของการเคลื่อนไหว ความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชกับรัฐธรรมนูญ เหตุผลของประชาชนที่สนับสนุนเอกราช และสถานการณ์ปัจจุบัน สิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาพบว่าในเกือบทุกแห่งที่เคยมีกลุ่มเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อเอกราชโดยใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือในการผลักดันเรื่องเอกราช แต่เมื่อกลุ่มขบวนการเอกราชมีที่ยืนในพื้นที่ทางการเมืองและมีการแลกเปลี่ยนถกเถียงกันเอง ภายใต้อย่างเปิดเผยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจะเอาเอกราชหรือไม่ กลุ่มที่ใช้ความรุนแรงก็ค่อย ๆ สลายตัวไป ความรุนแรงที่เหลือคือการแสดงอารมณ์ในการถกเถียงกัน ข้อค้นพบนี้อาจจะเป็นประโยชน์ในการพิจารณาหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการเผชิญกับความคิดเรื่องเอกราชสำหรับปาตานีที่แสดงออกโดยกลุ่มเคลื่อนไหวที่ติดอาวุธ

บทนำ

ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่าร้อยกว่าปี แต่ตลอดเวลา มีเหตุปัจจัยและรูปแบบการใช้ความรุนแรงตลอดจนผลกระทบที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงแตกต่างกัน เป็นที่สังเกตได้ว่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 ความรุนแรงพุ่งไปที่ความขัดแย้งรุนแรงระหว่างกองกำลังปลดปล่อยปาตานีที่เรียกร้องเอกราชและกองกำลังของฝ่ายรัฐ ถึงแม้จะยังไม่มีตัวเลขที่น่าเชื่อถือได้ว่าจำนวนคนปาตานีสันับสนุนเอกราชมีกี่คน แต่การที่ความรุนแรงยังคงยืดเยื้อมากกว่าสองทศวรรษย่อมแสดงให้เห็นว่าน่าจะมีจำนวนคนกลุ่มนี้มากพอที่จะทำให้การตัดสินใจปฏิบัติการด้วยความรุนแรงในพื้นที่ยังดำรงต่อไป ผลที่เกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัดคือ ชีวิตผู้คนในพื้นที่จำนวนมากที่ไม่เพียงรู้สึกถูกคุกคาม ทว่ายังตกเป็นเหยื่อการถูกคุกคามด้วยความรุนแรงเป็นระยะ ๆ จำเป็นที่จะต้องหาทางจัดการปัญหาด้วยแนวทางอื่นที่ได้ผลมากกว่าแนวทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

แนวทางการจัดการปัญหาต่อกลุ่มที่เรียกร้องเอกราชแนวทางอื่นที่เคยมีการใช้ในประเทศต่าง ๆ มีให้ศึกษาอยู่พอสมควร บทความนี้จะนำเสนอการศึกษาแนวทางของขบวนการเอกราชใน Quebec ในแคนาดา Scotland สหราชอาณาจักร และหมู่เกาะ Okinawa ประเทศญี่ปุ่น โดยมุ่งนำเสนอให้เห็นถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ปรากฏการณ์ความรุนแรงในช่วงต่าง ๆ ของการเคลื่อนไหว ความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชกับรัฐธรรมนูญ เหตุผลของประชาชนที่สนับสนุนเอกราช และสถานการณ์ปัจจุบัน (ถึง พ.ศ. 2562) ทั้งหมดนี้เพื่อที่จะใช้เป็นบทเรียนสำคัญเพื่อประกอบการค้นหายุทธศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับยุติความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยต่อไป

วิธีการศึกษาและการนำเสนอ

การนำเสนอกรณีศึกษาขบวนการเอกราชใน Quebec Scotland และ Okinawa ใช้แนวทางการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่นหนังสือ บทความ ข้อเขียนในหนังสือพิมพ์ ที่เขียนโดยทั้งคนนอกขบวนการและคนในขบวนการ ผนวกกับการตกลึกจากประสบการณ์ของผู้วิจัยหลักในฐานะที่ทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสันติภาพ และเคยมีโอกาสดำเนินงานไปเก็บข้อมูลที่เมือง Barcelona ศูนย์กลางของขบวนการเอกราช Catalonia ซึ่งมีหลายลักษณะคล้ายกับขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานี

สำหรับบทความนี้ได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 5 ประเด็นได้แก่ ประเด็นประวัติศาสตร์ กลุ่มใช้ความรุนแรง ประเด็นรัฐธรรมนูญ เหตุผลของคนที่สนับสนุนเอกราช และสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งแต่ละกรณีจะนำเสนอเนื้อหาไปตามลำดับดังระบุไว้ข้างต้น

ขบวนการเอกราชใน Quebec

1. ประเด็นประวัติศาสตร์

จุดเริ่มต้นของขบวนการเอกราช Quebec คือสงคราม 7 ปี (ค.ศ.1756-1763) ระหว่างประเทศอังกฤษกับประเทศฝรั่งเศส ท่ามกลางสงครามนี้ในปี ค.ศ. 1759 Quebec ตกเป็นของประเทศอังกฤษ เมื่อสงคราม 7 ปีสิ้นสุด ประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศสได้เซ็นสัญญาสันติภาพที่เมืองปารีส ในสัญญานั้นทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะคืนดินแดนที่ได้มาในสงคราม แต่ในสัญญานั้นไม่ได้รวมถึง New France (Canada ในปัจจุบัน) ซึ่งกลายมาเป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษภายใต้ชื่อ Quebec (คำว่า Quebec มาจากภาษาชนเผ่าพื้นเมืองที่อยู่แถบนี้มาก่อนเป็นเวลานาน แปลว่า สถานที่ซึ่งแม่น้ำแคบลง) สงคราม 7 ปีนี้และการเสียดินแดนอื่นต่อมา (Acadia) เป็นเหตุผลสำคัญที่สุดเบื้องหลังการเกิดขึ้นของขบวนการเอกราชของ Quebec ที่ไม่ยอมเป็นเมืองขึ้นของกลุ่มคนที่ชนะสงคราม ซึ่งได้กระทำการเหยียดหยาม ศักดิ์ศรีและเข่นฆ่าประชาชนที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส ถึงแม้ในหลายปีต่อมาประเทศแคนาดาพยายามให้ Quebec มีสถานะพิเศษในรัฐธรรมนูญเพื่อสามารถรักษาทั้งภาษาและวัฒนธรรมไว้ ทว่าในสายตาคน Quebec (Quebecois) ก็ยังไม่พอใจ เนื่องจากว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพวกเขาถูกเอาเปรียบตลอดมา และถูกมองว่าชาว Quebecois ซึ่งใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาแม่เป็นพลเมืองชั้นสองเมื่อเทียบกับพลเมืองที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก กล่าวได้ว่า ในมิติทางประวัติศาสตร์ของ Quebec นั้นมีส่วนที่คล้ายกับในชายแดนใต้ของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของความรู้สึกของชาว Quebec ที่รู้สึกว่าเป็นพลเมืองชั้นสองของรัฐ แม้ว่าใน Quebec อาจจะดีกว่าตรงที่ได้รับการประกาศสถานะพิเศษในรัฐธรรมนูญ แต่ในด้านความรู้สึกความเป็นพลเมืองที่เท่าเทียมกันนั้นยังคงเป็นประเด็นที่ค้างคาใจ

2. กลุ่มใช้ความรุนแรง

กลุ่ม Front de liberation du Québec - FLQ (ปี ค.ศ.1963-1971) เป็นกลุ่มที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหวเพื่อเอกราชของ Quebec กลุ่มนี้ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1963 โดยคนกลุ่ม

หนึ่งที่ชื่นชมนักต่อสู้เพื่อเอกราชในแอลจีเรีย และ Che Guevara ในคิวบา

ในปี ค.ศ. 1963 กลุ่ม FLQ เริ่มปฏิบัติการใช้ความรุนแรงโดยเอาระเบิดไปวางในกล่องไปรษณีย์ของผู้ที่มีที่อาศัยอยู่ในย่านคนพูดภาษาอังกฤษในเมือง Montreal วัตถุประสงค์ก็เพื่อทำลายอิทธิพลและสัญลักษณ์ของจักรวรรดินิยมอังกฤษให้หมดสิ้น

ในปี ค.ศ. 1964 กลุ่ม FLQ ได้โจมตีค่ายทหารเพื่อขโมยอาวุธ และในการปฏิบัติการครั้งนี้ผู้เสียชีวิตสองคน คนหนึ่งที่ถูกรับได้ ต้องรับโทษประหารชีวิตและอีกสองคนรับโทษจำคุกตลอดชีวิต เหตุการณ์การตัดสินใจลงโทษดังกล่าว นี้ทำให้กลุ่ม FLQ โกรธมากเนื่องจากพวกเขาเห็นว่าคนที่เสียชีวิตนั้นถูกยิงโดยฝ่ายทหารเองที่เข้าใจผิดว่าเป็นคนของกลุ่ม FLQ

การเคลื่อนไหวของกลุ่ม FLQ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 1965-1967 กลุ่ม FLQ พยายามเข้าไปเคลื่อนไหวร่วมกับสหภาพแรงงานต่าง ๆ ที่นัดหยุดงาน ขณะเดียวกันก็มีการวางระเบิดกว่า 200 ครั้ง ที่สำคัญในปี ค.ศ. 1968 กลุ่ม FLQ เริ่มใช้ระเบิดที่ใหญ่กว่าและแรงกว่าเดิม และได้นำไปวางในมหาวิทยาลัย McGill

ความพยายามขยายพื้นที่ปฏิบัติการของกลุ่ม FLQ ในปี ค.ศ. 1969 กลุ่ม FLQ ได้ปฏิบัติการวางระเบิดในอาคารตลาดหลักทรัพย์ทำให้มีผู้บาดเจ็บ 27 คน

รัฐบาลแคนาดาเองก็พยายามที่จะปราบปรามและจับกุมสมาชิกของกลุ่ม FLQ ในปี ค.ศ. 1970 มีสมาชิกของ FLQ ติดคุกอยู่เกินกว่า 20 คน และในเดือนตุลาคมของปีนั้นเอง ก็เกิดเหตุการณ์ที่เรียกกันว่า “วิกฤตตุลาคม (October crisis)” ซึ่งในเหตุการณ์นี้กลุ่ม FLQ ได้ลักพาตัวหัวหน้าองค์กรการค้าของประเทศอังกฤษไป พร้อมกับยื่นคำขาดว่ารัฐบาลแคนาดาต้องปล่อยสมาชิกของ FLQ ที่อยู่ในคุกจำนวน 23 คน ภายใน 24 ชั่วโมงพร้อมทั้งให้เงินห้าแสนเหรียญและเครื่องบินที่จะพาไปประเทศคิวบา ซึ่ง FLQ มองว่าสมาชิกของตนที่ติดคุกทั้งหมดนั้นเป็นนักโทษการเมือง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่ยอมรับการยื่นคำขาดของ FLQ แต่บอกว่าพร้อมที่จะเจรจา แต่ FLQ ไม่ได้มีท่าทีรับข้อเสนอของรัฐบาล ยิ่งกว่านั้น FLQ ยังยกระดับปฏิบัติการความรุนแรงต่อไป โดยในอีกห้าวันต่อมา กลุ่ม FLQ ได้ลักพาตัวนาย Pierre Laporte รัฐมนตรีกระทรวงกิจการย้ายถิ่นและแรงงาน เหตุการณ์ครั้งนี้นำไปสู่การตอบโต้กลับของฝ่ายรัฐบาลซึ่งตัดสินใจนำมาตรการสงครามที่ไม่เคยใช้มาก่อนในช่วงที่ไม่ใช่ยามสงคราม เพื่อจับกุมประชาชนราว 450 คนรวมถึงสมาชิกกลุ่ม FLQ จำนวน 150 คนที่เป็นผู้ต้องสงสัย วันรุ่งขึ้นศพของ Pierre Laporte ถูกพบในรถยนต์ เหตุการณ์นี้ทำให้ FLQ เสียแนวร่วมจากนักการเมืองและประชาชนที่เคยสนับสนุนอยู่ และในที่สุดก็สลายองค์กรในปี ค.ศ. 1971

3. ประเด็นรัฐธรรมนูญ

สถานะพิเศษของ Quebec ได้รับการตราไว้ในรัฐธรรมนูญเมื่อปี ค.ศ. 1867 และการที่แคนาดาตกลงในระบอบการปกครองแบบสหพันธรัฐก็เนื่องจากการยื่นหยัดในสถานะพิเศษ Quebec เพื่อที่ชาว Quebec จะได้มีโอกาสควบคุมอำนาจได้อย่างเต็มที่ในรัฐบาลสักครั้งหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะเป็นรัฐบาลในสหพันธรัฐ อย่างไรก็ดี ระบบสหพันธรัฐก็จำกัดความหวาดกลัวของทั้งชาว Quebec ที่เป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศแคนาดา และคนที่ใช้ภาษาอังกฤษที่อาศัยอยู่ใน Quebec ในฐานะชนกลุ่มน้อยของรัฐ Quebec

แต่การแก้ปัญหาหลักของประเทศแคนาดาเกี่ยวกับ Quebec โดยใช้รัฐธรรมนูญยังคงมีอุปสรรคอยู่ กล่าวคือ แนวความคิดสองแนวที่ยังหาทางประสานกันไม่ได้ระหว่างลักษณะชาตินิยมอังกฤษที่มีแกนกลางเป็นสหพันธรัฐที่เข้มแข็ง และชาตินิยมฝรั่งเศสที่เห็นรัฐบาล Quebec เป็นแกนหลักสำคัญในการดำเนินชีวิต ฝ่ายชาตินิยมอังกฤษมองชาว Quebec เป็นตัวปัญหาสร้างความปั่นป่วนและเรียกร้องสิทธิพิเศษอยู่เสมอ ส่วนฝ่าย Quebecois มองว่ากลุ่มชาตินิยมอังกฤษอยากกุมอำนาจและต่อต้านการกระจายอำนาจทุกรูปแบบ ความขัดแย้งที่ลึกนี้ทำให้การผ่านกฎหมายหรือโครงการใด ๆ ในรัฐสภาประสบความยากลำบากมาตลอด กระทั่งรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1982 ก็ไม่สามารถจัดการกับปัญหานี้ได้ เพราะข้อเรียกร้องทุกข้อที่มาจากรัฐบาล Quebec เกี่ยวกับสถานะพิเศษ (special status) ของรัฐ Quebec จะถูกปฏิเสธตลอดจากรัฐอื่น ๆ ทั้งหมดที่ยึดหลักความเท่าเทียมกันของทุกรัฐ ห้ามมีรัฐใดที่มีสถานะพิเศษ ด้วยเหตุนี้ จึงนำไปสู่ประเด็นท้าทายใหม่ คือ การที่รัฐ Quebec ไม่ยอมลงนามรับรัฐธรรมนูญใหม่นี้ และในเมื่อระบบสหพันธรัฐที่มีมติของสถานะพิเศษป็นอยู่ (special status Federalism) ดูเหมือนจะไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้น ชาว Quebec ก็เริ่มมองว่าเอกราชอาจจะเป็นทางเดินต่อทางเดียวเพื่อที่จะรักษาการอยู่รอดทางวัฒนธรรม และพัฒนารัฐ Quebec ได้อย่างเต็มที่

ในที่สุด เดือนตุลาคมปี ค.ศ. 1995 รัฐ Quebec ได้จัดทำประชามติเกี่ยวกับประเด็นเอกราช โดยมีผู้มาออกเสียงมากถึง 93.52% ของผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด โดยที่ 50.58% ออกเสียงไม่สนับสนุนเอกราช และ 49.42% สนับสนุนเอกราช ผลการลงประชามติดังกล่าวส่งผลให้นายกรัฐมนตรีของรัฐ Quebec ได้ลาออกในวันรุ่งขึ้นและกล่าวไว้ว่าได้เตรียมตัวที่จะประกาศ Quebec เป็นประเทศอิสระหากคะแนนที่ได้ให้ผลไปอีกทางหนึ่ง ส่วนรัฐบาลกลางนั้นก็ออกมายอมรับว่าโล่งอก แต่ก็บอกว่าหากมติเอกราชชนะก็จะไม่ยอมรับผลเช่นกัน หลังจากประชามติที่คะแนนเสียงใกล้เคียงกัน รัฐบาลกลางได้ประกาศการรับ Quebec เป็นสังคมที่มีความเฉพาะของตนเองในขณะเดียวกัน ศาลสูงสุดก็ได้แสดงความเห็นว่าการใช้ประชามติเพื่อรองรับการประกาศเอกราชเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย

กาลเวลาผ่านไปความปรารถนาที่จะเป็นเอกราชก็ลดน้อยลงในหมู่ Quebecois แต่ความรู้สึกร้อนใจกลับมาอีกครั้งหลังการประกาศของศาลสูงสุด และนำมาสู่การตอบโต้การประกาศของศาลที่บอกว่าการจัดประชามติเกี่ยวกับเอกราชผิดกฎหมายด้วยการประกาศกฎหมายของ Quebec ว่าไม่ยอมรับมติของศาลสูงสุด และยืนยันชัดเจนว่าในระบอบประชาธิปไตยความคิดเห็นของประชาชนสำคัญที่สุด

ดูเหมือนว่าชาว Quebecois ทั้งฝ่ายที่สนับสนุนเอกราช และฝ่ายที่ไม่สนับสนุนเอกราช มีความเห็นร่วมกันว่ารัฐบาลกลางไม่มีสิทธิที่จะบอกห้ามมิให้รัฐ Quebec จัดประชามติรวมถึงประกาศว่า จะไม่รับผลของประชามติหากไปทางเอกราช

4. เหตุผลของคนที่ไม่สนับสนุนเอกราช

เหตุผลหลักของขบวนการเอกราชใน Quebec ตั้งแต่เริ่มต้นคือการปกป้องภาษาฝรั่งเศสและส่งเสริมวัฒนธรรม Quebec และการเห็นชัดว่าการต่อสู้ด้วยสถานะพิเศษในประเทศที่คนส่วนใหญ่เป็นอย่างอื่นไม่ใช่ทางเดินที่จะบรรลุเป้าหมาย ในเรื่องของภาษาปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นคือการที่คำภาษาอังกฤษเข้ามาแทรกในภาษาฝรั่งเศสที่ใช้กันใน Quebec จนทำให้ภาษาฝรั่งเศสใน Quebec เสีย

ลักษณะเฉพาะไป (ปัญหา anglicisms) ศัพท์เหล่านี้หลายครั้งเป็นศัพท์เกี่ยวกับเรื่องใหม่ ๆ ที่ไม่ได้บัญญัติในภาษาฝรั่งเศสของ Quebec (Belanger, 2000)

เหตุผลอีกข้อที่มามีน้ำหนักในช่วงต่อมาก็คือการที่ Quebec และโดยเฉพาะ Montreal เริ่มจะพัฒนาอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านอุตสาหกรรม การศึกษา และงานสร้างสรรค์ทางศิลปะต่าง ๆ การพัฒนาอย่างงดงามนี้แทนที่จะทำให้แรงปรารถนาเอกราชอ่อนลงกลับทำให้แรงขึ้นเนื่องจากเกรงว่าหากอยู่ในแคนาดาต่อไปรัฐส่วนกลางจะมากครอบงำและทำให้การเจริญทางนี้หยุดชะงักไป นอกจากความรู้สึกนี้แรงขึ้นแล้วยังมีการเริ่มถกเถียงกันในประเด็นนี้อย่างจริงจังระหว่างชาว Quebec ด้วยกัน ทั้งหมดนี้ทำให้คนในรัฐอื่น ๆ ของแคนาดาทั้งตกใจทั้งรำคาญแต่ก็ปลอบใจตัวเองว่าอีกไม่นานความผันเรื่องเอกราชของชาว Quebec ก็หายไปในที่สุด

สำหรับขบวนการเอกราช Quebec ชาติของตนคือ Quebec สำหรับกลุ่มอื่นทั้งที่อยู่ใน Quebec และอยู่นอก Quebec ชาติคือแคนาดาที่มี Quebec เป็นส่วนหนึ่ง แต่สำหรับชาวแคนาดาหลายคนประเทศของตนจะมี Quebec เป็นส่วนหนึ่งหรือไม่ก็ได้ ในระดับของอารมณ์ไม่ใช่เรื่องสำคัญเท่าไร สำหรับกลุ่มนี้เหตุผลของคน Quebec ที่สนับสนุนเอกราชเป็นที่เข้าใจได้ถึงแม้ตัวเองไม่มีความเห็นเนื่องจากไม่ใช่ Quebecois แต่เหตุผลของฝ่ายนอก Quebec ที่ต่อต้านเอกราชมักจะฟังไม่ขึ้น ตัวอย่างของเหตุผลแนวนี้คือการอ้างว่าถ้า Quebec แยกตัวออกจากแคนาดาสหพันธรัฐก็จะสลายเหมือนกับที่เกิดขึ้นในกรณีของจักรวรรดิ Austro-Hungarian Empire ในปี ค.ศ. 1918 เหตุผลของนักวิชาการรัฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย Alberta Professor Jane Jacobs ไม่ใช่ Quebecois และไม่ได้อาศัยอยู่ใน Quebec แต่สนับสนุนเอกราชของ Quebec เขาชี้ให้เห็นว่าการให้เหตุผลแบบนี้ได้มองข้ามตัวอย่างอื่นที่คล้ายสถานการณ์ที่แคนาดากำลังเผชิญอยู่มากกว่า ตัวอย่างที่ Jacobs อ้างถึงคือกรณีที่ Norway ประกาศเอกราชออกจาก Sweden ในต้นศตวรรษที่ 20 Norway ได้มาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ Sweden ในปี ค.ศ. 1814 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจาก Napoleonic Wars จากนั้นไป Norway ก็ค่อย ๆ พัฒนาขบวนการชาตินิยมและกดดันประเทศ Sweden ที่ละนิดเพื่อให้ได้มาซึ่ง สภาผู้แทนคน Norway เอง Norway และในที่สุดรัฐบาลสำหรับพื้นที่ Norway หลังจากเกิดวิกฤตทางการเมืองกับ Sweden อย่างต่อเนื่องตลอด และ ในปี ค.ศ. 1904 Norway ก็ประกาศตนเป็นประเทศอิสระ การแยกตัวออกของ Norway จาก Sweden ไม่ได้ราบรื่นตลอดและมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ในที่สุดกลายเป็นการแบ่งแยกดินแดนที่เพิ่มความมั่งคั่งและศักดิ์ศรีให้แก่ทั้งสองประเทศ ในสายตาหลายคนเหตุผลทำนองนี้ จะมีความชอบธรรมมากที่สุดสำหรับขบวนการเอกราช Quebec เพราะเป็นการมองไปข้างหน้า ไม่ใช่มองกลับไปในอดีต

5. สถานการณ์ปัจจุบัน

ในปัจจุบันชาว Quebecois ส่วนใหญ่เริ่มถามตัวเองว่าถ้าได้เอกราชแล้วจะมีอะไรดีกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ภายใต้ระบอบการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federalism) ของแคนาดา รัฐต่าง ๆ มีอำนาจทางการเมืองที่เพิ่มขึ้นและได้รับงบประมาณจากส่วนกลางเท่ากับหรือมากกว่าที่ส่งไป ตั้งแต่ประชามติที่คะแนนเสียงฝ่ายเอกราชแพ้ไป รัฐบาลต่าง ๆ ของ Quebec ไม่แน่ใจว่าควรจัดประชามติอีกครั้งหรือไม่

ในปี ค.ศ. 2010 นายกรัฐมนตรีของ Quebec ประกาศว่าเอกราชคงจะอยู่เกินที่จะเอื้อถึงและขอให้ชาว Quebecois ร่วมกันแก้ปัญหาเศรษฐกิจเฉพาะหน้าของ Quebec ก่อนดีกว่า

ขบวนการเอกราชใน Scotland

1. ประเด็นประวัติศาสตร์

ในปี ค.ศ.1286 ประเทศ Scotland กับ ประเทศ England เป็นราชอาณาจักรที่อยู่เคียงข้างกันโดยไม่ขึ้นต่อกัน แต่ในปีเดียวกันนี้กษัตริย์ Alexander เสียชีวิตโดยไม่มีทายาทสืบราชบัลลังก์ ขุนนางทั้งหลายต่างแย่งกันขึ้นครองราชย์ ซึ่งนำไปสู่จุดเริ่มต้นของปัญหาระหว่าง Scotland และ England เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าคณะผู้อาวุโสขอให้กษัตริย์ Edward I ของ England ช่วยหาวิธีจัดการ Edward I บอกว่าจะช่วยแต่ต้องยอมรับเขาเป็นผู้ดูแล Scotland ที่สูงสุด แล้วเขาก็เลือก John Balliol ให้เป็นกษัตริย์ Scotland แทนที่จะเลือกคู่แข่ง Robert de Bruce ที่ 6 จากจุดนั้นไปก็มีสงครามชิงเอกราช Scotland คืบจาก England เป็นเวลา 40 ปี จนในที่สุด England ยอมให้เอกราช Scotland คืบ และ Robert the Bruce ที่ 8 ก็ขึ้นครองราชย์ในปี ค.ศ. 1328

เวลาผ่านไป 130 ปี Scotland มีกษัตริย์เป็นราชินี Mary Queen of Scots และที่ ในปี ค.ศ. 1558 Elizabeth I ขึ้นครองราชย์ที่ England กษัตริย์สององค์นี้เป็นลูกพี่ลูกน้องกันและ Elizabeth I ระแวงว่า Mary จะมายึดบัลลังก์ England ด้วยจึงจับ Mary มาขังและในที่สุดประหารชีวิตในปี ค.ศ. 1586 แต่ Elizabeth I เสียชีวิตในปี ค.ศ. 1603 โดยไม่มีลูกสืบราชบัลลังก์จึงมีการเชิญกษัตริย์ James VI ของ Scotland ซึ่งเป็นลูกของ Mary มาเป็นกษัตริย์ของ England ด้วยโดยใช้ชื่อว่า James I และเป็นการรวมราชบัลลังก์ของทั้งสองประเทศเข้าด้วยกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1707 ก็มีการผ่าน Acts of Union และสถาปนาราชอาณาจักร (Great Britain) ขึ้นมาโดยรวม England, Scotland, Wales เข้าด้วยกัน แต่ไม่ใช่ว่าชาว Scot ทุกคนสนับสนุนการรวมประเทศเข้าด้วยกัน ในปี ค.ศ.1745 Bonnie Prince Charlie (เหลนของ James VI) ได้ยกทัพบุก England เพื่อยึดบัลลังก์คืนมาแต่พ่ายแพ้อย่างยับเยิน และเป็นเหตุให้ England ใช้มาตรการเด็ดขาดควบคุมชาว Scot จนไม่สามารถเคลื่อนไหวไปในทางเรียกร้องเอกราชเป็นเวลาสองศตวรรษ

ในปี ค.ศ. 1934 พรรคการเมือง Scottish National Party (SNP) ได้ก่อตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายหลักให้ Scotland ได้เอกราชคืนมา หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 พรรค SNP เริ่มได้รับความนิยมจากชาว Scot มากขึ้น จนถึงการค้นพบแหล่งน้ำมันใน North Sea ในทศวรรษที่ ค.ศ.1970 ในปี ค.ศ. 1997 ชาว Scot ทำประชามติที่ทำให้ Scotland ได้รับการกระจายอำนาจมากขึ้น เช่นดูแลเรื่องการศึกษาและสาธารณสุขทั้งหมด และที่สำคัญคือมีรัฐสภาของตนเอง ในปี ค.ศ. 2007 พรรค SNP ชนะการเลือกตั้งและเข้าไปคุมรัฐสภา Scotland พร้อมดำเนินการเคลื่อนไหวไปสู่เอกราช

2. กลุ่มใช้ความรุนแรง

กลุ่มที่สนับสนุนเอกราชของ Scotland โดยใช้ความรุนแรงที่สำคัญที่สุดคือกลุ่ม The Scottish National Liberation Army (SNLA) หรือที่บางครั้งเรียกกันว่า "The Tartan Terrorists" กลุ่ม SNLA เป็นกลุ่มที่ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1980 มีอุดมการณ์ฝ่ายซ้าย และนิยมใช้วิธีสร้างความปั่นป่วนโดยสังหารเบ็ดเตล็ดไปต่างๆ ๑ โดยทางไปรษณีย์ ในหนังสือชื่อ Inside A Terrorist Group - The Story Of The SNLA David Leslie ได้ลำดับการปฏิบัติการของ SNLA ดังนี้ (Leslie, 2005)

1981: The Dark Harvest Commando - กลุ่มภายใน SNLA - เอาสาร Anthrax ทั้งที่ศูนย์วิจัยชีวภาพ Porton Down และที่ Blackpool สถานที่ซึ่งพรรคอนุรักษนิยม (พรรคต่อต้านเอกราช) กำลังประชุมอยู่

1982: SNLA จัดส่งจดหมายที่สอดใส่ระเบิดข้างใน พร้อมเอกสารที่ต่าง ๆ

1983: การจัดส่งจดหมายที่สอดใส่ระเบิดข้างใน พร้อมเอกสารที่ต่าง ๆ มีมากขึ้น David Dinsmore แกนนำของ SNLA ถูกจับและตั้งข้อหาพร้อมกับ Tommy Kelly แกนนำอีกคน Dinsmore กับ Adam Busby (หัวหน้า SNLA) หนีไปอยู่ที่ Ireland

1984: Tommy Kelly ได้รับพิพากษาจำคุก 10 ปี แผนการสังหารสส. Roy Jenkins ไม่สำเร็จและแกนนำ SNLA หนีกระเจายกันไป David Dinsmore หนีไปอยู่ประเทศ Spain แล้วต่อไปประเทศ Brazil

1993: Andrew McIntosh ถูกจำคุก 12 ปีเพราะร่วมกิจกรรม ของ SNLA ผลักดันเอกราช David Dinsmore มอบตัวและกลับ Scotland จาก Brazil เพื่อขึ้นศาลในข้อหาส่งระเบิดในจดหมาย

1994: SNLA เริ่มปฏิบัติการ "Operation Flame" เพื่อต่อต้านการอพยพของคนอังกฤษที่จะย้ายถิ่นมาอยู่ Scotland

1995: SNLA เริ่มปฏิบัติการ "Operation Icarus" เพื่อทดลองใช้อาวุธ Weapons Of Mass Disruption (WMD) เพื่อทำลายเครื่องบินขณะที่อยู่ในอากาศ

1997: Adam Busby ติดคุก 2 ปี

1999: กลุ่ม "Republican Revenge Group" (RRG) ที่มาจากการร่วมมือระหว่าง SNLA และ IRA ว่าจะเริ่มปฏิบัติการสงครามสารเคมีโดยใช้สารพิษลงในระบบน้ำของ England

2000: SNLA เริ่มปฏิบัติการสงครามทางการสื่อสาร (cyber-terrorism).

2002: ขวดยี่เขียนว่าบรรจุน้ำหอมแต่แท้จริงเป็นกรดถูกส่งไปให้ Cherie Blair ภรรยาของนายกรัฐมนตรี Tony Blair

2005: SNLA วางแผนเอาสารเคมี Lead Sulphate ใส่ในระบบน้ำของ London เกือบสำเร็จแต่ตำรวจบังเอิญไปพบที่ Mary Street, London วันที่ 20 มีนาคม

ปัจจุบัน SNLA ดูเหมือนจะยุติการปฏิบัติการแล้ว ขณะที่ยังมีคำถามเกี่ยวกับความเป็นมาที่แท้จริงของกลุ่มนี้ ถึงแม้ SNLA มีการปฏิบัติการหลายครั้งแต่การสูญเสียที่เกิดขึ้นจริงมีน้อย บางคนถึงกับสงสัย

ว่าชาว Scot ที่ต่อต้านเอกราชได้ร่วมกับรัฐบาลราชอาณาจักรและเข้ามาตั้งใจปฏิบัติการที่น่ากลัวเพื่อให้คนเล็กนิยมขบวนการเอกราชหรือไม่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร Christine Grahame แห่งพรรค SNP กล่าวว่า “เมื่อเวลาปกติข้อมูลลับของราชการควรจะต้องเปิดเผยทุกอย่าง การกลั่นแกล้งที่สกปรก (dirty tricks) จะปรากฏให้เห็นชัด (Broomfield, 2017)

หลังจากขบวนการเอกราชแพ้ประชามติในปี ค.ศ. 2014 และเตรียมหาเวลาที่จะจัดใหม่เริ่มมีสัญญาณว่าอาจมีความรุนแรงมาใหม่แต่ครั้งนี้จากกลุ่มต่อต้านเอกราชฝ่ายขวา กลุ่มเหล่านี้ The Scottish Defense League, Britain First, Regimental Blues และมีความวิตกกังวลว่าภาคตะวันตกของ Scotland จะกลายเป็น Northern Ireland แห่งใหม่ของการใช้ความรุนแรง

3. ประเด็นรัฐธรรมนูญ

ประเทศสหราชอาณาจักร (United Kingdom) เป็นประเทศประชาธิปไตยที่ไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษร หากแต่ใช้หลักประเพณีและข้อกำหนดที่ผ่านรัฐสภา Westminster มาเป็นสิ่งที่กำหนดกรอบของการปกครอง และรัฐสภาที่กำลังปฏิบัติหน้าที่สามารถเปลี่ยนข้อกำหนดกฎหมายที่เคยผ่านรัฐสภาที่มาก่อนได้ตลอดเวลา ในลักษณะนี้คำถามเกี่ยวกับกฎหมายและการประกาศเอกราชของบางส่วนของรัฐจะต่างกับที่อื่นเช่น Quebec และ Catalonia ในกรณีของเอกราชของ Scotland จะไม่มีความจำเป็นที่ต้องให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความมาตราต่าง ๆ รัฐสภา Westminster ว่าอย่างไรก็เป็นเช่นนั้น แต่ขณะเดียวกันรูปแบบเฉพาะของเรื่องพื้นฐานกฎหมายของ United Kingdom ก็ทำให้เรื่องของเอกราชของ Scotland ต่างจากที่อื่น หลายคนที่สนับสนุนเอกราชสำหรับ Scotland มองว่ากำลังต่อสู้เพื่อให้ “ได้รับเอกราช” จาก Westminster ไม่ใช่เพื่อ “ประกาศเอกราช” เอง (Murkens, 2002) ถ้ามองเช่นนั้น ขบวนการเอกราช Scotland ก็จะไม่มองตัวเองเป็นขบวนการแบ่งแยกดินแดนเพราะได้รับความเห็นชอบให้ไปเป็นรัฐอิสระจากรัฐเดิมที่สังกัดอยู่ ตรงจุดนี้เองที่ทำให้กรณี Scotland ต่างจากกรณี Quebec และ Catalonia ความน่าสนใจสำหรับรัฐบาลสหราชอาณาจักร (United Kingdom) คือ ท่าทีที่แสดงให้เห็นว่าถ้าจะมีการทำประชามติและถ้าหากว่าชาว Scot อยากแยกตัวเป็นรัฐอิสระ รัฐบาลจะไม่ห้าม เพียงแต่ต้องวางขั้นตอนการแยกตัวออกให้รอบคอบเพื่อมิให้กระทบกลุ่มต่าง ๆ มากเกินไป

ต่อกรณีสิทธิการกำหนดชะตากรรมของตัวพลเมืองเอง อดีตนายกรัฐมนตรี Margaret Thatcher ได้เขียนไว้ในหนังสือบันทึกความจำของเธอหลังจากพ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรีว่า “ในฐานะที่เป็นชาติหนึ่ง Scotland มีสิทธิที่จะกำหนดอนาคตของตนเอง เท่าที่ผ่านมาชาว Scot ได้เลือกที่จะยังอยู่เป็นส่วนหนึ่งของ United Kingdom หากวันหนึ่งเขาเลือกเอกราชก็จะมีนักการเมืองหรือพรรคการเมืองอังกฤษใดที่จะขวางทาง ถึงแม้เราจะเสียดายที่เขาเลือกเช่นนั้น” (Thatcher, 1993)

4. เหตุผลของคนที่ไม่สนับสนุนเอกราช

ลักษณะของเหตุผลนี้อาจมองได้เป็นสามช่วง ในช่วงแรกคือตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 ที่ราชบัลลังก์ของ Scotland และ England มีการแย่งชิงกันตลอด เหตุผลจะเป็นลักษณะของการที่ Scotland

ต้องการออกจากสภาพการเป็นอาณานิคมภายใน (internal colony) ของ England ช่วงที่สองเริ่มหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อพรรค SNP ของ Scotland เริ่มได้รับความนิยม เหตุผลของฝ่ายสนับสนุนเอกราชในช่วงนี้จะเป็นการที่ชาว Scot มองว่า Great Britain ถูกกลืนโดยมองข้ามความสำคัญ และเอาเปรียบชาว Scot ในหลายเรื่อง ดังนั้น ชาว Scot จึงต้องการทวงศักดิ์ศรีคืนมา ขณะเดียวกัน ก็เริ่มมีเหตุผลทางเศรษฐกิจเข้ามาด้วยในลักษณะปกป้องทรัพยากรธรรมชาติที่พบใน Scotland ช่วงที่สามเริ่มต้นศตวรรษที่ 21

ในตอนต้นศตวรรษที่ 21 เริ่มจะปรากฏว่าทิศทางของการพัฒนาเศรษฐกิจของ Scotland และ Great Britain ไม่เหมือนกัน ถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองพอสมควร แต่ในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจและเรื่องการเงินการคลัง Scotland ไม่มีอิสรภาพจาก Great Britain เลย (Murkens, 2002; Pittock 2008) ด้วยเหตุนี้ชาว Scot หลายคน รวมทั้งพรรค SNP จึงตั้งประเด็นขึ้นว่าหาก Scotland แยกตัวออกเป็นรัฐอิสระแล้วเศรษฐกิจจะดีขึ้นมาก จะเป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุดประเทศหนึ่งในโลก และในเรื่องของ GDP จะเป็นรองแค่ประเทศ Norway เท่านั้น ในบรรดาประเทศทั้งหลายในยุโรป ขบวนการเอกราช Scotland ได้ใช้เหตุผลนี้เป็นเหตุผลหลักในการรณรงค์หาเสียงเมื่อมีการทำประชามติ ในหนังสือชื่อ *Scottish Independence: A Practical Guide* ซึ่งเขียนโดย Jo Eric Murkens ได้ยกเหตุผลนี้มาพิจารณาโดยให้ความเห็นว่าอาจเป็นดังกล่าว แต่ยังขาดข้อมูลที่จะสรุปอย่างหนักแน่นว่าจะเป็นเช่นนั้นจริง คำถามหลักในการหาข้อสรุปคือความไม่แน่นอนว่ารายได้จากน้ำมัน North Sea Oil จะเป็นเท่าไรหาก Scotland ได้เอกราช ถ้าได้จากทรัพยากรน้ำมันไม่ได้คำนวณเหมือนถ้าได้จากธุรกิจอื่น ๆ ใน Scotland ถ้าได้จากส่วนนี้ไม่ได้ไปอยู่ที่ United Kingdom (สหราชอาณาจักร) แต่ไปอยู่ที่ส่วนของสหราชอาณาจักรเรียกว่า Continental Shelf (UKCS) หลังจาก Scotland ได้เอกราช ถ้าได้จากน้ำมัน North Sea จะไม่ใช่ 90% ของรายได้ปัจจุบันที่สหราชอาณาจักร ได้ไป แต่อาจจะแค่ 60%-70% ซึ่งจะกระทบรายได้รวมของ Scotland ตามที่ขบวนการเอกราชอ้างอย่างมาก

นอกจากเรื่องของรายได้จากน้ำมันแล้ว ปัจจุบันมีเหตุผลทางเศรษฐกิจอีกข้อที่กำลังให้น้ำหนักแก่ขบวนการเอกราช ข้อนี้เกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจในกรณีที่สหราชอาณาจักรออกจากจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (European Union) มีความเห็นอยู่ในสหราชอาณาจักรว่าเศรษฐกิจจะดีขึ้นถ้าสหราชอาณาจักรถอนตัวออกจาก EU ประชามติ Brexit จึงผ่านได้ แต่สำหรับ Scotland นั้นเศรษฐกิจจะแย่ลง ในการทำประชามติ Brexit ชาว Scot จึงออกความเห็นถึง 70% คัดค้านการออกจาก EU

5. สถานการณ์ปัจจุบัน

หลังจากฝ่ายสนับสนุนเอกราชแพ้ประชามติในปี ค.ศ. 2014 ด้วยคะแนน 44.7 ต่อ 55.3 นั้น หลายคนคิดว่าประเด็นเรื่องเอกราชสำหรับ Scotland จะค่อยๆหายไปเหมือนกับที่เกิดที่ Quebec หลังทำประชามติเมื่อปี 1995 ถึงแม้ฝ่ายสนับสนุนเอกราชแพ้เพียง 49.42% ต่อ 50.58% ปัจจุบันเสียงสนับสนุนเอกราชใน Quebec ก็ลดน้อยลง แต่เมื่อประชามติ Brexit ผ่านเริ่มมีเสียงเรียกร้องให้ทำประชามติอีกครั้งในเรื่องเอกราชสำหรับ Scotland พรรค SNP กำลังหาเวลาที่เหมาะสมท่ามกลางความ

บ้านป่วนในรัฐบาลสหราชอาณาจักร การสำรวจความเห็นล่าสุด (ปี 2018) ชาว Scot ที่สนับสนุนเอกราชมีถึง 47% ช่วงนี้จึงเป็นช่วงที่พรรค SNP คอยดูการเป็นไปของเรื่อง Brexit ว่าจะออกมาอย่างไรขบวนการเอกราช Scotland จึงจะเดินต่อ

ขบวนการเอกราชใน Okinawa (หรือ Ryukyu)

1. ประเด็นประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ Ryukyu อาจแบ่งออกได้เป็น 5 ช่วง

ช่วงราชอาณาจักร Ryukyu ซึ่งมีมาเป็นเวลาเกือบพันปี รายชื่อกษัตริย์ของ Ryukyu เริ่มมีการบันทึกไว้ตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 ในช่วงนี้อัตลักษณ์ของชาว Ryukyu จะสร้างบนฐานของการเปรียบตัวเองกับ “คนอื่น” ใครคือ “คนอื่น” ที่ให้ความหมายแก่อัตลักษณ์ Ryukyu คำตอบจะกลับไปกลับมาระหว่างคนจีนกับคนญี่ปุ่นตลอดช่วงนี้ (Smits, 1999)

ช่วงศตวรรษที่ 17-19 ในศตวรรษที่ 17 อิทธิพลของจีนและญี่ปุ่นต่ออัตลักษณ์ของชาว Ryukyu เริ่มมีรูปแบบชัดเจนคือขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้นำของ Ryukyu ผู้นำบางคนจะส่งเสริมความเป็นญี่ปุ่นและยกย่องวัฒนธรรมญี่ปุ่นในทุกสิ่ง ขณะเดียวกันผู้นำ Ryukyu อีกคนจะพยายามให้อัตลักษณ์ Ryukyu ถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรมจีน ถึงขั้นประกาศนโยบายที่จะปฏิรูปสังคม Ryukyu ให้เป็นสังคมขงจื้อในอุดมการณ์ (Smits, 1999) การที่ผู้นำ Ryukyu บางคนพาสังคมไปทางวัฒนธรรมญี่ปุ่น บางคนพาสังคมไปทางวัฒนธรรมจีน ไม่ได้สร้างความขัดแย้งมากนัก เนื่องจากการดึงคนละส่วนของสังคมและไม่ได้มาปะทะกันโดยตรงชนชั้นสูง (ขุนนางเก่า) และชนชั้นล่างจะถูกดึงไปทางญี่ปุ่น ส่วนคนชั้นกลางจะถูกดึงไปทางจีน (Smits, 1999) แต่ในปี ค.ศ. 1871 เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้สมดุลนี้เปลี่ยนไป เกิดพายุรุนแรงพัดเรือของชาวประมง Ryukyu ไปขึ้นฝั่งในเกาะ Taiwan คนพื้นเมืองที่นั่นฆ่าชาวประมง Ryukyu จำนวน 54 คน ที่เหลือรอดชีวิตมาได้ 12 คน หลังเกิดเหตุการณ์นี้ประเทศญี่ปุ่นบอกให้กับประเทศจีนว่าต้องรับผิดชอบและลงโทษคน Taiwan ที่ก่อเหตุ แต่รัฐบาลประเทศจีนตอบปฏิเสธที่จะรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ดังกล่าวและแสดงให้เห็นว่าไม่เกี่ยวข้องทำให้รัฐบาลญี่ปุ่นตัดสินใจส่งกำลังพลไปบุก Taiwan เพื่อจัดการปัญหาดังกล่าวเอง เมื่อประเทศจีนประท้วงก็เกิดปัญหาใหญ่ระหว่างประเทศจีนกับประเทศญี่ปุ่น ในที่สุดประเทศ Great Britain ได้เข้ามาไกล่เกลี่ยและทั้งสองประเทศตกลงทำสนธิสัญญาให้ประเทศจีนจ่ายค่าเสียหายให้แก่ครอบครัวชาวประมงที่ถูกฆ่า ที่สำคัญคือในสนธิสัญญานั้น ซึ่งมีอังกฤษเป็นพยานมีการบ่งถึงชาว Ryukyu ว่าเป็นพลเมืองของประเทศญี่ปุ่น (Smits, 1999) จากนั้นมานำน้าหนักของอิทธิพลใน Ryukyu ก็เอนไปทางญี่ปุ่น

ช่วงตั้งแต่ ค.ศ. 1879-1945 ในปี ค.ศ. 1879 ประเทศญี่ปุ่นได้เข้าไปยึด Ryukyu มาเป็นส่วนของตนและตั้งชื่อ Ryukyu เป็น Okinawa Prefecture ซึ่งเป็นการบอกว่า Ryukyu เป็นส่วนหนึ่งของประเทศญี่ปุ่นแล้ว หลังจากนั้นก็ดำเนินนโยบายให้คน Ryukyu เป็นคนญี่ปุ่นโดยบังคับให้เลิกใช้ภาษาถิ่นของตนและยุติการปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิมต่าง ๆ หลายคนมองว่าในช่วงนี้แท้จริงแล้ว Okinawa เหมือนเป็นอาณานิคมมากกว่าจะเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น ที่มีการมองเช่นนี้ก็เพราะผู้ว่าของ Okinawa ถูก

ส่งมาจากแผ่นดินใหญ่ หัวหน้าหน่วยราชการในกระทรวงศึกษาธิการก็ถูกส่งมาจากแผ่นดินใหญ่ ชาว Okinawa ส่งภาษีให้ส่วนกลางมากกว่าที่ได้รับกลับหลายเท่า (Smits, 1999)

ช่วง ค.ศ. 1945-1972 ช่วงนี้ Okinawa ตกเป็นของประเทศสหรัฐอเมริกาจากการที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นฝ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ตอนแรกชาว Okinawa ก็ดีใจที่สหรัฐอเมริกาได้ปลดแอกประเทศญี่ปุ่นออกไปและหลายคนเชื่อว่าสหรัฐอเมริกาจะช่วยให้ Okinawa ได้เอกราช แต่ความเป็นจริงคือประเทศสหรัฐอเมริกาแค่ต้องการใช้ Okinawa เป็นฐานทัพเพื่อรักษาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก เมื่อเกิดเหตุการณ์หลายครั้งระหว่างทหารอเมริกันกับชาว Okinawa ในลักษณะถูกด้วยการข่มขืนบ้าง ทำลายทรัพย์สินของชาว Okinawa บ้าง ความรู้สึกของชาว Okinawa ต่อประเทศสหรัฐอเมริกาก็พลิกกลับ หลายคนพูดว่าอยากกลับไปเป็นส่วนของประเทศญี่ปุ่น

ช่วง ค.ศ. 1972 - ปัจจุบัน ในปี ค.ศ. 1972 ประเทศสหรัฐอเมริกาได้คืน Okinawa ให้กับประเทศญี่ปุ่น และ Okinawa ได้กลับไปเป็น Okinawa Prefecture เหมือนเดิม ส่วนปัญหาที่เคยมีอยู่ก็ยังคงเหมือนเดิมแต่เพิ่มปัญหาใหม่เข้ามาคือการที่ประเทศญี่ปุ่นมองว่าการมีฐานทัพอเมริกาอยู่ในประเทศญี่ปุ่นเป็นผลประโยชน์ของชาติในมิติต่าง ๆ แต่ขณะเดียวกันไม่ยอมได้ปัญหาที่จะตามมา หากมีฐานทัพอยู่ใกล้เกินไป จึงทำสัญญาเกี่ยวกับประเทศสหรัฐอเมริกาให้ฐานทัพประจำการอยู่ใน Okinawa

2. กลุ่มใช้ความรุนแรง

Okinawa เป็นสมรภูมิที่ประสบการสู้รบที่หนักที่สุดแห่งหนึ่งในสงครามโลกครั้งที่ 2 ใน Battle of Okinawa มีผู้เสียชีวิตทั้งหมดกว่า 240,000 คน ในปี ค.ศ. 1995 ได้มีการสร้างอนุสาวรีย์ The Cornerstone of Peace เพื่อ (1) เตือนความจำเกี่ยวกับความสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ครั้งนี้ และภาวนาให้เกิดสันติภาพ (2) ส่งต่อบทเรียนเกี่ยวกับผลของสงคราม (3) เป็นสถานที่สาธารณะสำหรับการนั่งสมาธิและการเรียนรู้

ด้วยพื้นเพเช่นนี้ ชาว Okinawa จะตระหนักอยู่ตลอดเวลาเกี่ยวกับความเสียหายที่ตามมาจากการใช้ความรุนแรง และจึงยึดคุณค่าสันติวิธีในการดำเนินชีวิต ดังนั้นจะเห็นว่าขบวนการเอกราช Okinawa ทุกกลุ่มจะประกาศว่าเป็นการต่อสู้ที่ยึดแนวไม่ใช้ความรุนแรง

3. ประเด็นรัฐธรรมนูญ

ใน Hideaki, Uemura and Gayman, Jeffery, "Rethinking Japan's Constitution from the Perspective of the Ainu and Ryūkyū Peoples" อธิบายไว้ว่ากฎหมายของประเทศญี่ปุ่นทั้งหมดปัจจุบันจะวางอยู่บนฐานของเอกสารสองชิ้นคือ รัฐธรรมนูญแห่งจักรวรรดิญี่ปุ่นปี ค.ศ. 1890 ("1890 Constitution of the Empire of Japan") ซึ่งมีอยู่ 7 บท 76 มาตรา และรัฐธรรมนูญแห่งญี่ปุ่นปี ค.ศ. 1947 ("1947 Constitution of Japan") ซึ่งมีอยู่ 11 บท 103 มาตรา (Hideaki & Gayman, 2018) แต่ในรัฐธรรมนูญสองฉบับนั้นจะไม่มีบทบัญญัติถึงชนกลุ่มน้อยหรือสิทธิของชนกลุ่มน้อยเลย เสมือนกับแก้ปัญหาข้อเรียกร้องจากคนกลุ่มนี้โดยวิธีทำเป็นว่าไม่มีตัวตน อาจเป็นได้ว่าเป็นการตั้งใจเพื่อที่จะให้คน Ryukyu

ปรับตัวเข้าเป็นชนที่มีอารยธรรมสูงจากก่อนที่ไม่มีอารยธรรมเลยหรือมีระดับต่ำ และเข้ามาในสังคมญี่ปุ่น ซึ่งต้องการให้เป็นสังคมวัฒนธรรมเดียว เมื่อรัฐมองข้ามวัฒนธรรมอื่นที่มีอยู่ในประเทศญี่ปุ่นเช่นนี้เวลาเกิดปัญหาในลักษณะที่คนกลุ่มหนึ่งรู้สึกอึดอัดและอยากออกไปเป็นประเทศอิสระคนญี่ปุ่นหลายคนก็จะไม่เข้าใจว่าเป็นไปได้อย่างไร ก็เป็นคนญี่ปุ่นด้วยกันจะไปคิดอย่างนั้นได้อย่างไร ปัญหานี้กำลังจะได้รับความสนใจในสังคมญี่ปุ่นเนื่องจากมีผลต่อชนกลุ่มน้อย Ainu ใน Hokkaido เช่นเดียวกับคน Ryukyu ใน Okinawa เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2019 รัฐสภาญี่ปุ่นได้ผ่านข้อเสนอวาระแรกของการเสนอกฎหมายใหม่ที่รับชนกลุ่มน้อย Ainu เป็นชนเก่าแก่ที่อาศัยอยู่ในเกาะญี่ปุ่นก่อนคนญี่ปุ่นจะมา และสมควรที่วัฒนธรรมของเขาได้รับการปกป้อง ชื่นชม และเคารพในฐานะพลเมืองกลุ่มหนึ่งของประเทศญี่ปุ่น แนวโน้มเช่นนี้ ถ้าปรากฏออกมาในสังคมเป็นรูปธรรมและไม่ใช่อยู่นแต่ในกระดาษ ขบวนการเอกราชของ Okinawa อาจค่อย ๆ หมดบทบาทได้

4. เหตุผลของคนที่สนับสนุนเอกราช

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1879 ที่ประเทศญี่ปุ่นบุกเข้ามายึด Okinawa จนถึงต้นสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี 1940 นโยบายของรัฐญี่ปุ่นต่อชาว Okinawa คือการทำให้เป็นคนญี่ปุ่น เริ่มด้วยการเปลี่ยนชื่อและสถานภาพของท้องถิ่นเดิมจาก Ryukyu มาเป็น Okinawa Prefecture และตามด้วยการมีคำสั่งห้ามใช้ภาษาท้องถิ่นหรือประกอบพิธีท้องถิ่นในความพยายามทำลายวัฒนธรรม Ryukyu (Smits, 1999) การกระทำของประเทศญี่ปุ่นต่อคน Okinawa ดังกล่าวสร้างความรู้สึกต่อต้านในคน Okinawa มากแต่ก็ยังไม่ถึงการก่อตั้งขบวนการเอกราช อาจเป็นเพราะความกลัวผลที่จะตามมาซึ่งอาจจะโหดร้ายกว่าอีก

จุดเริ่มต้นของการเกิดขบวนการเอกราช Okinawa อย่างจริงจังคือช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อ Okinawa ตกอยู่ใต้การปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกาและมีฐานทัพอเมริกันอยู่ทั่ว Okinawa ปัญหาที่ทหารอเมริกันสร้างทั้งในเรื่องการทำร้ายผู้หญิง Okinawa ซึ่งเกิดขึ้นสม่ำเสมอ และการกระทบกับวัฒนธรรม Okinawa ในการดำเนินชีวิตประจำวันทำให้เริ่มมีความเห็นว่าเอกราชเท่านั้นที่จะปกป้องเราได้และขบวนการเอกราชค่อย ๆ เริ่มก่อตัวขึ้น เมื่อประเทศสหรัฐอเมริกาคืน Okinawa ให้ประเทศญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1972 คน Okinawa เกิดความหวังว่าถึงแม้ต้องกลับไปอยู่ใต้การปกครองของประเทศญี่ปุ่นเช่นเดิมแต่ก็ดีกว่าอยู่ใต้ประเทศสหรัฐอเมริกา คราวนี้ประเทศญี่ปุ่นคงจัดการกับปัญหาของการที่ฐานทัพอเมริกันประจำอยู่ที่ Okinawa หลายค่าย แต่ปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่นทำสัญญากับประเทศสหรัฐอเมริกาให้ฐานทัพยังคงอยู่ต่อไปใน Okinawa ประเทศญี่ปุ่นเห็นว่าการมีฐานทัพอยู่ในประเทศญี่ปุ่นจะรับประกันในเรื่องความมั่นคงจึงมองเป็นเรื่องผลประโยชน์ของชาติ เพียงแต่ไม่ยอมให้ฐานทัพทั้งหมดอยู่ใกล้เกินไปจึงกำหนดให้ไปอยู่ที่ Okinawa ดีกว่า ทศวรรษนั้นทำให้ชาว Okinawa มองว่าประเทศญี่ปุ่นกำลังเอาเปรียบอีกแล้วและไม่ได้สนใจทุกข์สุขของชาว Okinawa แต่อย่างใด วิธีที่ชาว Okinawa บางคนแสดงออกถึงความไม่พอใจนี้ก็เช่น ไม่ยอมร้องเพลงชาติ ไม่ต้อนรับการเยือน Okinawa โดยเจ้าชาย Akihito ในปี ค.ศ. 1975 (Matsushima, 2010) เป็นต้น

หลังกรณีการฆ่าข่มขืนหญิง Okinawa โดยทหารอเมริกันในปี ค.ศ. 1995 การเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราชเริ่มมีมากขึ้น มีการจัดสัมมนาเรื่องนี้ตามมหาวิทยาลัย สำหรับภาคประชาสังคมก็มีการแสดงออก

ตามวิธีของแต่ละคน และในปี ค.ศ. 1997 สส.จาก Okinawa ตั้งคำถามต่อรัฐบาลญี่ปุ่นในการประชุมรัฐสภาว่า ต้องทำอย่างไร Okinawa จึงจะได้เอกราช (คำตอบที่ได้รับคือเป็นไปไม่ได้เพราะขัดรัฐธรรมนูญ) เหตุผลหลักของคน Okinawa ที่สนับสนุนเอกราชทุกวันนี้ก็คือ การดูแลตัวเองเพราะประเทศญี่ปุ่นแสดงให้เห็นแล้วว่าไม่ได้สนใจทุกข์สุขของชาว Okinawa นักวิชาการที่อาศัยอยู่ใน Okinawa ชื่อ Gregory Smits ได้เล่าในหนังสือ *Visions of Ryukyu* ของเขาว่าวันหนึ่งประมาณปี 1996 เขาได้รับพัสดุทางไปรษณีย์ที่มีหนังสือจากร้านหนังสือเก่าที่เขาส่งไว้ พอเปิดหนังสือดูเห็นว่าปกในจะมีตราของร้านพิมพ์ติดอยู่ตั้งที่ทำอยู่มานาน แต่ครั้งนี้มีการเปลี่ยนข้อความในตรานั้น ก่อนนี้จะเขียนว่า Okinawa-ken, Ginowan (หรือ เมือง Ginowan, Okinawa Prefecture) แต่ตอนนี้เขียนว่า Ryukyu-koku, Ginowan (หรือ เมือง Ginowan, ประเทศ Ryukyu) (Smits, 1999)

5. สถานการณ์ปัจจุบัน

ในปี ค.ศ. 2015 Yasukatsu Matsushima อาจารย์มหาวิทยาลัย Ryukyu พร้อมกลุ่มภาคประชาสังคม "Yuimarle Ryukyu no Jichi" (Ryukyu ปกครองตนเอง) รณรงค์ชาว Okinawa เพื่อให้สนับสนุนเอกราชโดยอธิบายว่าเป็นไปได้จริง ประเทศญี่ปุ่นจะห้ามไม่ได้เพราะยึดหลักสิทธิในการกำหนดชะตากรรมตนเอง ที่ปรากฏในข้อกำหนดของสหประชาชาติ กลุ่มนี้วางแผนดำเนินการให้ Okinawa เป็นประเทศใหม่ชื่อ Republic of Ryukyu และจะเป็นประเทศที่ไม่มีกองทัพ กลุ่มนี้รู้ว่าอุปสรรคเฉพาะหน้าของการไปถึงขั้นนี้ไม่ใช่ประเทศญี่ปุ่นแต่คือคนหนุ่มสาวของ Okinawa เอง หนังสือพิมพ์ Rykyu Shimpō ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์เก่าแก่ของ Okinawa ที่เปิดตั้งแต่ปี ค.ศ. 1893 ได้ทำการสำรวจความเห็นของชาว Okinawa ในเรื่องเอกราชเป็นประจำ ผลการสำรวจออกเป็นดังนี้

ปี 2011 สนับสนุนเอกราช 4.7% กระจายอำนาจมากขึ้น 15% ไม่ต้องเปลี่ยนอะไร 60%

ปี 2015 สนับสนุนเอกราช 8% กระจายอำนาจมากขึ้น 21% ไม่ต้องเปลี่ยนอะไร 66%

ปี 2016 สนับสนุนเอกราช 2.6% กระจายอำนาจมากขึ้น 1% ไม่ต้องเปลี่ยนอะไร 48%

ในปี 2017 หนังสือพิมพ์ Okinawa Times และ Asahi Shimbun ทำการสำรวจประชาชนเกี่ยวกับความพอใจที่ Okinawa กลับมาเป็น prefecture (จังหวัด) หนึ่งของประเทศญี่ปุ่น ผลรวมคือ 82% พอใจ โดยแยกตามอายุดังนี้

- อายุ 18-29 ปี พอใจ 90%
- อายุ 30-39 ปี พอใจ 86%
- อายุ 40-59 ปี พอใจ 84%
- อายุ มากกว่า 60 ปี พอใจ 72%

สำหรับภาพรวมในปัจจุบัน ชาว Okinawa สนใจที่จะเป็นเอกราชน้อยลง และถ้าดูตามอายุยิ่งอายุน้อยก็จะยิ่งไม่ปรารถนาเอกราช คนหนุ่มสาวหลายคนดีใจที่ถูกมองเป็นคนญี่ปุ่นและอยากให้

เช่นนี้ต่อไป ขบวนการเอกราช Okinawa อธิบายสภาพนี้ว่าเป็นเพราะประเทศญี่ปุ่นสำเร็จในการลบอัตลักษณ์ Ryukyu และการทำลายวัฒนธรรม Ryukyu วิธีที่ขบวนการเอกราชดำเนินการเพื่อแก้ไขสิ่งนี้ก็คือเปิดโรงเรียนสอนภาษาท้องถิ่นและประเพณีดั้งเดิมของ Ryukyu เพื่อรื้อฟื้นอัตลักษณ์อีกครั้ง

อีกปัญหาที่กำลังเกิดใหม่สำหรับขบวนการเอกราชคือการที่ประเทศญี่ปุ่นกล่าวหาว่าขบวนการเอกราชเป็นภัยที่ถูกประเทศจีนใช้ในการที่เข้าชิงพื้นที่ทางทะเลกับประเทศญี่ปุ่นอยู่ หมายความว่าประเทศญี่ปุ่นกำลังกล่าวหาว่าประเทศจีนให้การสนับสนุนขบวนการเอกราช Okinawa

บทสรุป

จากการศึกษาทบทวนและตกลึกจากประสบการณ์ของนักวิจัย สิ่งที่ได้ค้นพบจากการศึกษาขบวนการเอกราชใน Quebec และ Scotland คือ ทั้งสองแห่งเคยมีกลุ่มที่ใช้ความรุนแรงในการผลักดันเรื่องเอกราชด้วยเหตุผลที่ต่างกันบ้าง คล้ายกันบ้าง แต่เมื่อความคิดเรื่องเอกราชมีที่ยืนในพื้นที่การเมืองและมีเสรีภาพในการถกเถียงกันเองอย่างเปิดเผยว่าจะเอาเอกราชหรือไม่ ผลที่เห็นได้ชัดคือ กลุ่มที่เคยใช้ความรุนแรงก็ค่อยๆ สลายไป ความรุนแรงที่ยังคงมีเหลืออยู่คือการแสดงอารมณ์ในการถกเถียงกันในพื้นที่ทางการเมืองแทน ส่วน Okinawa เป็นกรณีพิเศษที่ไม่มีขบวนการเอกราชที่ติดอาวุธเนื่องจากประวัติศาสตร์เฉพาะในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แต่การจัดการกับปัญหาเรียกร้องเอกราชจากประชาชนบางกลุ่มก็ใช้วิธีให้พื้นที่ทางการเมืองในการถกเถียงเรื่องเอกราชอย่างเปิดเผยจนกระทั่งปัจจุบันความคิดเรื่องเอกราชแทบจะไม่เหลืออยู่แล้ว

ข้อค้นพบนี้ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นเรื่องที่น่าจะนำไปพิจารณาในการหายุทธศาสตร์สำหรับการเผชิญกับความรุนแรงที่มาจากการเรียกร้องเอกราชสำหรับปาตานีโดยกลุ่มประชาชนที่ใช้อาวุธในการเรียกร้องข้อเสนอทางการเมืองที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรพิจารณาเป็นอย่างยิ่งคือ การเปิดพื้นที่ทางการเมืองให้กลุ่มขบวนการต่าง ๆ ได้มีพื้นที่เสรีภาพในการพูดถึงเอกราชอย่างปลอดภัยและเปิดเผย

References

- Belanger, C. (2000). "The Rise of the Language Issue since the Quiet Revolution", Readings in Quebec History, Marionopolis College.
<http://faculty.marianopolis.edu/c.belanger/QuebecHistory/readings/laws.htm>
- Belanger, C. (2000). "Quebec: The Constitution and Special Status", Readings in Quebec History, Marionopolis College.
<http://faculty.marianopolis.edu/c.belanger/QuebecHistory/readings/special.htm>

- Broomfield, M. (2017, February 20). *Tartan terrorism: The forgotten history of Scotland's violent extremism*. Vice Media. https://www.vice.com/en_uk/article/ypxvm5/tartan-terrorism-the-forgotten-history-of-scotlands-violent-extremism
- Hideaki, U., & Gayman, J. (2018). Rethinking Japan's Constitution from the perspective of the Ainu and Ryūkyū peoples. *The Asia-Pacific Journal*, 16(5), 1-18.
- Hook, G. D. and Siddle, R. (2003). *Japan and Okinawa: Structure and subjectivity*. Routledge.
- Jacobs, J. (2011). *The Question of separatism: Quebec and the struggle over sovereignty* (2nd ed.). Baraka Books.
- Leslie, D., (2005). *Inside a terrorist group - the story of the SNLA*. MyHeritage. <https://www.electricscotland.com/books/snla.htm>
- Matsushima, Y. (2010). Okinawa is a Japanese Colony. *Quarterly for History, Environment, Civilization*, 43(Autumn), 186-195.
- Murkens, J. E., (2002). *Scottish independence: A practical guide*. Edinburgh University Press.
- Pittock, M. (2008). *The road to independence?: Scotland since the sixties*. Reaktion Books.
- Pruitt, S. (2014). The history behind the Scottish independence vote. History. <https://www.history.com/news/the-history-behind-the-scottish-independence-vote>
- Smits, G. (1999). *Visions of Ryukyu: Identity and ideology in early modern thought and politics*. University of Hawaii Press.
- Tanji, M. (2007). *Myth, protest and struggle in Okinawa*. Routledge.
- Taucar, C. E. (2004). *Canadian federalism and quebec sovereignty*. Peter Lang.
- Thatcher, M. (1993). *The Downing Street years*. HarperCollins.